కథ 1990

3

అంబ పలుకు...! జగదంబ పలుకూ

మధురాంతకం రాజారాం

'గూ గుగ్ గుగ్ గూ, గూ గుగ్ గుగ్ గూ...'

మీరెప్పుడైనా తొండమండలం వెళ్లారా? వెళ్లి వుండరు. వెళ్లడానికదేమైనా కాశి, గయ, కంచి, రామేశ్వరంలాంటి పుణ్యక్షేత్రమా? పుణ్యక్షేత్రమైనా అందరూ వెళ్లాలని ఎక్కడుంది?

దాదాపుగా ఒక వెయ్యి గడపలున్న తొండ మండలానికి ఆ వూరి వాళ్ల బంధువులు, మిత్రులు, వ్యాపార సంబంధమైన లావాదేవీల పైన వెళ్లేవారు, యింకా తదితర కార్యాలపైన వెళ్లేవారు వుంటే గింటే వందలు దాటి వేల సంఖ్యలో వుండొచ్చు.

అలా వెళ్లినవారిలో ఎవరైనా కొన్ని రాత్రులక్కడ వుండి, అర్థరాత్రి దాటిన తర్వాత, ఏ ఒకటి ఒకటిన్నరా ప్రాంతంలోనో మేలుకుని వున్నట్టయితే ఆ రాయి రాయీ కరిగే వేళ.

గుండెల్లో గుబులు పుట్టిస్తూ...

మనసులో దిగులు తెరచాపలు దించుతూ...

కాలపురుషుడు గూబదాకా లాగి వదిలిపెట్టిన విషబాణంలా...

గ్రామ దేవత పళ్లు పటపట కొరుకుతూ ఉచ్చరించే క్రూరశాపంలా...

'గూ గుగ్ గుగ్ గూ' అంటూ

సన్నటి, సుదీర్ఘమైన, కర్ణశూలంలాంటి ఎలుగు ఒకటి-

వినిపించి వుంటుంది.

అది ఏ పక్షి కూత? లేదా ఎవరి తలరాత?

అవధరించండి. అదే ఈ కత.

పాతికేళ్ల క్రితం ఒకనాటి రాత్రి తొలిజాము ఇంకా సగంలోనే వుంది. రైలు పట్టాల కవతల వున్న థియేటర్లో ఇంటర్వెల్ కోసం వెలుపలికి వచ్చిన ప్రేక్షకులు తిరిగి లోపలికి వెళ్తున్నారు. పడమటి నుంచి తూర్పుకు వెళ్లే రైలు మూడు గంటలు ఆలస్యంగా నడుస్తుండడంవల్ల ప్రయాణీకులు ప్లాట్‌ఫారం పైన పడిగాపులు పడుతున్నారు. ఊరంతా దీపాలు వెలుగుతూనే వున్నప్పటికీ, కరెంటు కొరత వున్న కాలం గనుక అది వున్నా లేనట్టే వెలవెల పోతున్నాయి. స్టేషనుకావల ఊరికంతా నడిబొడ్డుగా వున్న సంత మైదానంలో పూలు, పండ్లు, బీడాలు, సోడాలు జోరుగా అమ్మకమైపోతున్నాయి. ఈ సంరంభంతో సంబంధమేమీ లేకుండా ప్లాట్‌ఫారం చివర, తూర్పు వైపు కేబిన్‌కు వెనుక వైపున, సగం దాకా గోడలు లేక ఖాళీగా వున్న గూడ్స్‌షెడ్‌లో కొందరు బిచ్చగాళ్లతోబాటు కొన్ని బికారి కుటుంబాలు గూడా బసచేసి వున్నాయి. పూసలు, దండలు, పిన్నీసులు, పౌడరు డబ్బీలు అమ్ముకుంటూ ఊళ్లు తిరిగే సుగాలీ దంపతుల్లో భర్త ఓ మూటకు చేరగిలబడి బీడీ కాలుస్తుండగా, భార్య మూడురాళ్ల పొయ్యి మీద వంట ప్రయత్నాలు మొదలెట్టింది. ఒకరికొకరు తోడుగా నీడగా మిగిలిన ముదుసలి ఆలుమగలు గిన్నెల్లో మిగిలిన సంగటో, సలిబిండో తిన్న శాస్త్రం ముగించి, అప్పుడే బొంత వేసేసుకున్నారు. పిచ్చిగుంట్ల వాళ్ల కుటుంబాలలోని ఆడంగులు పిల్లల కోళ్లకు మల్లే అటూ యిటూ తిరుగుతూ, తమ మగవాళ్లు తరిమి తరిమి పట్టుకొచ్చిన ఉడతల్ని కాల్చికైమా చేసి, ఉప్పు కారం వేసి వుడకబెట్టి, గరమ్‌సాలా తిరగమోతతో గుమ్మెత్తించేస్తున్నారు. ఆ బికారి జనుల మినీ ప్రపంచానికి అనధికార తాత్కాలిక ప్రభువులా తలా గడ్డమూ గూడా రెల్లుపొదలా పండిపోయిన ఓ ముసలి బైరాగి షెడ్డు మధ్య పద్మాసనం వేసుకుని నిటారుగా కూచున్నాడు. ఒడిలో తంబురా, వేలు తీగను ఒక స్థిరస్థాయిలో, క్రమవ్యవధిలో 'ట్రింగ్ ట్రింగ్' అంటూ మీటుతోంది. ఆ నాదానికి అనుగుణ్యంగా పెదవులు కదలుతున్నాయి. అది పాటో, మంత్రమో పైకి వినిపించడం లేదు.

ఈలోగా సుగాలీ ఆవిడ పొయి మీద బెట్టిన అన్నం డేగిసాలో పొంగొచ్చేసింది. పిచ్చిగుంట్ల వాళ్ల పిల్లలు ఆవురావురుమంటూ గిన్నె లెత్తుకున్నారు. ఊరిపైన అడుక్కోడానికి వెళ్లిన వొంటరి బిచ్చగాళ్లు ఒక్కొక్కరుగా వచ్చి మెట్లపైన, కానుగచెట్ల క్రింద, రాతి బెంచీల పైన ఎక్కడ బడితే అక్కడ పడుకున్నారు. తూర్పు వెళ్లే రైలు అనుకున్న దానికంటే అరగంట ఆల స్యంగా వచ్చి అప్పుడే స్టేషనులో ఆగింది. ఆ సమయా నికి సరిగ్గా గూడ్స్‌షెడ్ మెట్ల పైన్నుంచీ పాత ఛడావుల చప్పుడు కిర్రు కిర్రు మంటూ వినిపించింది.

బైరాగి కళ్లు తెరిచాడు.

ఆగంతుడికి యాభై యేళ్లుండొచ్చు. సన్నగా, పొడుగ్గా, కొంచెం గూని పోవడంవల్ల వింటిదబ్బలా వున్నాడు. పరిమాణంలో తలకు మించిన తలగుడ్డ చుట్టాడు. దట్టమైన కనుబొమలు, కోర మీసాలు, నెల రోజుల దుబ్బుగడ్డం అతడి ముఖంలో చాలా భాగాన్ని కమ్మేశాయి. నుదుట కుంకుమ బొట్టు. మిణుగురు ల్లాంటి చిన్న కళ్లు. రెండు కాళ్లకూ కవచంలా గట్టిగా చుట్టుకున్న పంచలోని చెంగుల్ని పైకెగదీసి గోచీ పెట్టు కున్నాడు. చొక్కా మరీ పాతదయ్యే వుండచ్చు. బాగా చిరుగులు గూడా పడి వుండొచ్చు. అయితే దాని ఆంతర్యం బయటపడకుండా పైన నల్లటి కోటు వేసు కుని, మిగిలి వున్న బొత్తాములు ఒకటో రెండో తగి లించుకున్నాడు. మణికట్టుకు తాయెత్తు. మెడలో నల్లపూసల దండ. ఒకవైపు చంకలో గొడుగు. మరొక వైపు భుజానికి అటూ యిటూ వేలాడుతూ జోలె. నిండైన ఆహార్యంతో అతడలా వచ్చి నిల్చునేసరికి గూడ్స్‌షెడ్ అనే రంగస్థలానికే కొత్త సంచలనం వచ్చేసి నట్టయింది.

"రా నాయనా! కూచో ఏ వూరు మంది?" కొత్త పాత్రకు సాదరంగా స్వాగతం చెప్పాడు బైరాగి.

"దండాలు సామీ, దండాలు!" జోలె క్రిందపెట్టి, గొడుగును గూడా దానికానించి, శకుని యెదుట శౌన కుడిలా ఎంతో భయభక్తులతో బైరాగి ముందర కూర్చుంటూ వచ్చిన వ్యక్తి కొనసాగించాడు. "మాది కర్నూలు జిల్లా కోయిలకుంట్ల దెగ్గిర. మావూరి పేరు బ్రెమ్మగుండం. మా వూళ్లో ఒక నూరిండ్ల దాకా మావోళ్లే. మేం మా వూళ్లో మా యిండ్ల దెగ్గిరుండేది సమ్మత్స రంలో మూణ్ణెల్లే! మిగతా తొమ్మిది నెల్లూ యిట్లా దేశం పైనబడీ తిరగడమే. రాముణ్ణి, రాజ్జాన్ని నమ్ముకోని బతికేటోల్లం సామీ, బుడబుడకలోల్లం! నా పేరు మల్లన్న. బుడబుడకల మల్లన్న అంటారు..."

"అట్లనా నాయనా! ఈ వూరెప్పుడొస్తివి"

"పొద్దుండగానే వొస్తి. వొచ్చి వూరంతా వొకసారి తిరిగి చూస్తి. బుడబుడకలోల్ల సంగతి తమకు తెలి యందా సామీ! తెల్లారేదానికి ఒక జాము ఎనకాముందే మేము గ్రామసంచారం చేసేది! సిక్కటి సీకట్లో బయల్దే రాల్సిన పని. వూళ్లో మత్తేబులే పక్కన వుండారో, గరీబులే పక్కనుండారో తెలిసి పెట్టుకోవల్ల. రాజుల యిండ్లు వుండేదెక్కడ్నో, రైతుల యిండ్లు వుండేదెక్కడ్నో, యాపా రస్తుల యిండ్లు వుండేదెక్కడ్నో కణిషించి పెట్టుకోవల్ల. ఒక సోలెడు బియ్యం, ఒక పావలా డబ్బు, ఒక పాతొస్త్రం ఏడ దొరకతాదో, ఆ యిల్లు కనిపెట్టుకుంటేనే సామీ మాకు బతుకు..."

"మంచిది నాయనా! ఈ వూరంతా తిరిగి చూస్తివి గద! నీకేమనిపించింది?"

"వూరొకటే అయినా యిందులో దిగువూరనీ, ఎగవూరనీ రెండుండాయి సామీ! గనిమల్లో ఎలిక బొరికల మాదిరిగా దిగవూరంతా సందులూ, గొందులే! ఆడుండేదంతా బీదాబిక్కీ జనం. కూలీనాలీ చేసు కుంటా ఏ పూటకాపూట నూకలు తెచ్చుకునే బాబత్తు. వూరి మద్దెన బజారుండాది. శానా పెద్దదే. ముందుగా అంగల్లుంటే ఎనకాలెక్కడ్నో యిండ్లుండాయి. పొద్దెక్కి అంగల్లు తెరిస్తేగానీ ఆడ రూక రాలదు. పోతే దచ్చి నంగా వుండేది కాపువాడ. ఆడ జనం మిగిలి మిట్టనబడి నోల్లేం గాదు. అన్నీ సుమారు పాటి సంసారాలే. అయినా నోటితో లేదనేది చేత్తో లేదనకుండా అంతో ఇంతో ఇదిలించే వాళ్లుగానే వుండారు. ఇకబోతే వూరికి వుత్తరంగా పెద్ద పారిగోడల మద్దెన బ్రెమ్మాండమైన రెండంతస్తుల బవంతీ ఒకటుండాదే సామీ, దాన్నీ వూల్లో గుండప్ప మాడీ అంటారంట! గుండప్ప అనే ఆయన అయితే ఎప్పుడో పొయినాడుగానీ ఆయన కొడుకులు ముగ్గురో నలుగురో వుండారంట! ఆల్లకు యిక్కడ్నే గాదు, పట్నంలో కూడా యిండ్లు, కాపరాలు వుండా యంట! ఆ లోగిల్లో తోటా దొడ్డీ, ఆవులూ, ఎద్దులూ, ట్రాకటర్లు, పనిమనుషులు, మోటార్లు, ఇస్కూటర్లు- ఓయబ్బో సెప్పతరం గాదు. వయికుంఠం, వయి కుంఠం అంటే ఎక్కడ్నో వుండాదనుకుంటాంగానీ సామీ, ఆ గుండప్ప మాడీయే వయికుంఠమనుకోండి. ఆల్లు ఆడోళ్లుగాదు, దేవతాస్త్రీలు. ఆల్లు బిడ్డలుగాదు, అప రంజి బొమ్మలు! అది సంసారం గాదు, పాలసంద్రం! ఎందుకులెండి! చూసేదానికి వెయ్యికండ్లు గావాల. ఆడుండే మారాజుల్లో ఒక మారాజు తల్చుకుంటే సాలదా సామీ, నెల్రోజుల సంపాదన నా జోల్లో పడినట్టే!"

బైరాగి కింది పెదవితో పై పెదవిని బిగించాడు. నుదురు కుంచించాడు. కళ్లు చికిలించాడు. అప్రియ మైనా సత్యం చెప్పక తప్పని యిబ్బంది నుంచీ బయట పడలేక గిలగిలలాడిపోయాడు. అయినా చెప్పేశాడు.

"నాయనా, మల్లన్నా! నేనొక మాట సెప్తా యింటావా?"

"అయ్యో, సెప్పండి సామీ!"

"నువ్వు కాపువాడకెళ్లు, వాళ్లు తృణమే యిచ్చినా, పణమే యిచ్చినా సంతోషంగా చేయిపట్టు. బజారు కెళ్లు, నీ అదురుష్టం బాగుండి పది దొరికినా, యిరవై దొరికినా జేబులో యేసుకో. ఆఖరుకు దిగవూరికి గూడ ఎళ్లు. వాళ్లు పైసలే యిచ్చినా, అదే పది వేలనుకో! కానీ ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ గుండప్ప మహిడీ పక్కకు మాత్రం ఎళ్లొద్దు. ఆ సాయలకైనా తొంగి సూడొద్దు."

బైరాగికేసి అనుమానంగా చూస్తూ అడిగాడు మల్లన్న- "ఏంది సామీ? మీరు సెప్పేదాంట్లో యివర మేమీ తెలీటం లేదే?"

"అదంతేలే నాయనా! పిల్లికి బిచ్చం పెట్టరనీ, తెగిన వేలికి సున్నం వెయ్యరనీ, కడుపు చించుకున్నా గారడీ విద్యేనంటారనీ కొందర్ని గురించి చెప్పుకోడం నువ్వు విన్లేదా? అటువంటివాళ్లు కొందరు అంతా ఒక యింటి మొదులేలే- తమకు లోకం కనిపించకుండా, లోకానికి తాము కనిపించకుండా తమ లోగిలి సుట్టూ పెద్ద పహరీగోడలు పెట్టుకున్నారు. అదే మహిడీ కాంప వుండు...."

"అయితే మాత్రం?"

"నాయనా! తమ పాయిదాకు తగ్గిన మనుషు లంటే వాళ్లకు పురుగుల్తో సమానం. మరీ సన్నకారు జనమంటే తమ పాదాలకాడ పడుండే చెత్తకంటే హీనం. ఉండేందుకిల్లులేక, తినేందుకు తిండిలేక, కట్టేందుకు గుడ్డలేక ఈ నిర్భాగి ముండాకొడుకులెందుకు బతక తారో వాళ్లకర్థంగాదు. మొత్తానికి ఆ గోడల్లోపల వుండేది అదొక రాజ్యం. బయటుండేది ఇదొక రాజ్యం. ఎవురి రాజ్యంలో వాళ్లుండేది మంచిది. ఏం మల్లన్నా! నేనేమో చెప్పినాను. తర్వాత నీ యిష్టం....."

"అయితే తమరు నా మాట కూడా ఒకటి ఇను కోవాలి సామీ! నేను నిన్న పుట్టి ఈ దినం కండ్లు తెరిచి నోడినేమీ గాదు. ముప్పై అయిదేండ్ల నుంచి ఇట్లా దేశం పైన బడి తిరగతానే వుండా. ఆలంపురం నుంచి అనంత పురం దాకా, కావలి నుంచి కాలాస్త్రీ దాకా ఈ సుట్టు కైవారంలో నేనడుగుపెట్టని ఊరులేదు. బడాబడా ఆసాములెందర్నో సూచినాను. ఇయ్యని మొండోణ్ణి పాలిటికి యిడవని చండోణ్ణి నేను...." మల్లన్న చెయ్యి అప్రయత్నంగా అతడి కోరమీసం పైకి పోబోయింది. కానీ సందర్భం చటుక్కున స్ఫురణకు రావడంవల్ల ఆ ప్రయత్నం మధ్యలోనే ఆగిపోయింది.

బైరాగిలో ఎంతో కొంత ఓపిక మిగిలే వుంది. అతడు నెమ్మదిగా కొనసాగించాడు. "సరే నాయనా! నువు దేశం చూసినోడివే. నేను కాదనను. అయితే కాయలాపడి రెండు రోజులు పనికిరాని సేద్యగాణ్ణి చెట్టుకు కట్టించి, పొట్టు లేచిపోయ్యేటట్టుగా చింత బరికలతో కొట్టినవాళ్లని నువ్వు చూసి వుండవు. దారంట వెళ్లే దానయ్య ఒకడు తోటలో ఒక కాయ కోసుకున్న నేరానికి తల గొరిగించి, అదే మామిడిపిందెల దండ మెడలో వేయించి చుట్టుపక్కల పదూళ్లు మెరవణి దిప్పించినవాళ్లని నువు జూసి వుండవు. మడిలో మంద బెట్టడం ఆలస్యమైందని గొర్రెల్నీ, పొట్టేళ్లనీ ఒక రాత్రంతా అడుసు మడిలో నిలబెట్టి తెల్లారే వేళకు అని నీలిగి చస్తే మీసం మెలేసినవాళ్లని నువు జూసి వుండవు. ఇంతకుముందు దేవతాస్త్రీలంటివే, అటువంటివాళ్లు యిండ్లల్లో మగ్గతా వుంటే పట్నంలో బజారు సరుకుతో కులికే వాళ్లను నువు జూసి వుండవు. చూడు మల్లన్నా! నిప్పులో వేలు పెట్టొద్దు అంటాం. పెడితేనేమని నువ్వం టావు. ఆ మాటకు మాత్రం జవాబుండదు..."

తలవంచుకుని బైరాగి మాటల్ని మననం చేసు కుంటూ కూర్చున్న మల్లన్న కొద్ది నిమిషాల తర్వాత మెల్లగా పైకి లేచాడు. జోలెలో మంచి గోతం పట్ట తీసి పరచుకుని దానిపైన సాపుగా పడుకున్నాడు. కొంత సేపలా పడుకున్నాక కళ్లుదెరిచి మళ్లీ బైరాగి వైపు చూశాడు.

"ఏమీ?" అన్నాడు బైరాగి.

"ఏం లేదు సామీ! నేనొక మాట సెప్తే మీరు కోప గించుకోవొద్దు. నిప్పును తాకకుండా దాంతో బీడి ముట్టించుకోవడం నాచేతనవును...."

బైరాగి నవ్వాడు. నవ్వుతూ అన్నాడు.

"అట్లనా నాయనా! మంచిది, మంచిది."

*

అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ!
కంచిలోని కామాచ్చీ పలుకూ
మధురలోని మీనాచ్చీ పలుకూ
కాశీపురిలో కాపురముండే
కన్నతల్లీ, విశాలాచ్చీ పలుకూ
సత్తెం పలుకు తల్లీ!
శుభం పలుకు తల్లీ!......

చల్లగా మంచు కురుస్తున్న వేళ. చీకటి అప్పు డప్పుడే విచ్చుకుంటోంది. చెట్లు నిశ్చలంగా వున్నాయి.

మేడలో ఒక్క సింహద్వారం తప్పితే మిగిలిన తలుపులు, కిటికీలు బంధించబడే వున్నాయి. భవంతి ముంగిట నీళ్లు చల్లి ముగ్గేస్తున్న ఓ నడివయసావిడ మల్లన్న చొరవను చూచి కాసేపు నిర్ఘాంతపడిపోయింది. తరువాత వద్దు వద్దన్నట్టుగా చెయ్యి వూపుతూ ముందుకు పరుగెత్తుకొచ్చింది.

“అయ్యా, బుడబుడకలాయనా! ఓరి నీ చాదస్తం మండా, నోరు ముయ్యవయ్యా ముందు! పెద్దయ్యగారు నిద్రపోతుండారు. నిద్ర పాడయిందో నీ తోలు వొలిచేత్తారు. ఎళ్లిపో. ఈ పక్కన ఎక్కడా వుండొద్దు. దూరంగా ఎళ్లిపో....”

ఇటువంటి హెచ్చరికలన్నీ నాకు మామూలే! నన్నడ్డుకునేదెవురు?- అన్నట్టుగా మల్లన్న వెళ్లి వెళ్లి సోపానాలపైన్నే నిల్చున్నాడు. లంకంత చుట్టు భవంతి ఇంట్లో అయ్యగారు బహుశా సింహద్వారం ప్రక్కన వున్న గదిలోనే పడుకుని వుంటారని ఊహించాడు. గొంతు పెంచాడు. పాటలో, మాటలో విరామం వచ్చినప్పుడట్లా బుడబుడక మోగిస్తూ పుంజుకున్నాడు.

“మారాజు లోగిల్లో మాలచ్మి కాపురముండాల. అందలం పాలకీల్లో అయిశ్వర్యం యిల్లు జేరాం. పట్టింది బంగారం గావాల. ముట్టింది ముత్యాల పేరు గావాల. తలచింది నడిచిరావాల. సత్తెం పలుకు తల్లీ, శుభం పలుకు తల్లీ! అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ....”

పిడుగు పడినట్టుగా కేక వినిపించింది.

“ఒరేయ్, ఎవరక్కడ?”

అంతటి ప్రశాంత ప్రభాత సమయంలో గూడా పనిమనిషి ముఖంలో ముచ్చెమటలు పోసేశాయి. ఆమె గడగడ వణికిపోతూ గుమ్మం దగ్గరికి పరుగెత్తి, తల లోపలికి చాస్తూ, “అయగారూ, ఎవరో బుడబుడకలోడండీ!” అంది.

“ఏమంట?”

మల్లన్న వో మెట్టు పైకెక్కి, కొంగలా మెడ ముందుకు సాచి, పనిమనిషితో రహస్యం చెబుతున్నట్టుగా, “పాతొస్త్రం, పాతొస్త్రం,” అన్నాడు.

ఆమె అందుకుంది- “పాతొస్త్రం కావాలంటండీ!”

“వుండమను పంపిస్తాను.”

మల్లన్న కళ్లలో గర్వం కదను దొక్కింది.

‘చూస్తివా మన దెబ్బ’ అన్నట్టుగా అతడు పనిమనిషి వైపు చూస్తూనే వున్నాడు. ‘భౌభ్ భౌభ్ భౌభ్’ మంటూ ఒక భయంకరారావం వినిపించింది. అదేమిటో అర్థంగాకమునుపే ఓ నల్లటి ఆకారం మల్లన్న పైకి దూకింది.

జానెడు పొడుగు నాలుకతో చొంగ కారుస్తూ, మొనదేలిన కోరలు కనిపించేటట్టు భీకరంగా నోరు తెరుచుకుని తనపైకి దూకిందొక మామూలు కుక్క కాదన్న విషయం మల్లన్నకింకా అంతుపట్టనే లేదు. ఆలోగానే అది ముంగాళ్లను మల్లన్న నడుముపైన మోపి అతడు మెడకు చుట్టుకున్న అంగవస్త్రాన్ని లాగి పారేసింది.

‘చస్తిన్రో నాయినా!’ అంటూ మల్లన్న మెట్లపైన్నుంచీ కిందికి దూకాడు. వేటకుక్క లాఘవంగా గాలిలోకెగిరి ఈసారి అతని నడుముపైకి లంఘించింది. నోటికేది దొరికితే దాన్ని చీల్చి పారెయ్యాలన్న తమకంలో వున్న ఆ మూర్ఖ జంతువుకీసారి మల్లన్న భుజానికి తగిలించుకున్న జోలె దొరికింది. దానిలో నుంచీ ఓ మూరెడు గుడ్డ సరాలుమంటూ చిరిగిపోయి కుక్కనోటిలోకి వచ్చేసింది. జోలెలో అటువైపున్న వస్తువులన్నీ చెల్లాచెదరుగా క్రిందపడి పోయాయి.

భుజాని కిరువైపులా తగిలించుకున్న జోలె ఒకవైపున ఖాళీ అయిపోవడంతో, ముందువైపు బరువు వల్ల దభాలున నేలపైన పడిపోయింది.

దాన్ని చేతికి తీసుకునే ప్రయత్నంలో వుండగా అతడి కోటు చీలికలు, వాలికలైపోయింది. కోరలు చొక్కాను గూడా చీల్చుకుని వీపుపైన ఎర్రని చారికల్ని ఏర్పరిచాయి. గొడుగూ, తలగుడ్డా ఏమయ్యాయో పత్తాలేవు. చాలని దానికి జారిపోతున్న పంచ ఒకటి. దాన్ని బిగపట్టుకుని పరుగెత్తడం కష్టసాధ్యమైపోతూ వుంది.

తన వస్తువులు, దుస్తులు తనకింక దక్కవని తేలిపోయింది. కాపాడుకోగలిగితే తన ప్రాణాలనైనా కాపాడుకోవాలి. ఎలా? ఎలా? ఏం చేయాలి? మల్లన్న సుడిగాలిలో ఎండుటాకులా కొట్టుకుపోతున్నాడు. పంచ, చొక్కా, కోటు అనేవి యింకా ఏ మేరకు తనను అంటిపెట్టుకుని వున్నాయో తెలియదు. శరీరంపైన ఎక్కడెక్కడ కోరలు దిగబడ్డాయో, గోళ్లు గీక్కుపోయాయో తెలియదు. అప్పుడతని అస్తిత్వమంతా ప్రాణభయమే అయిపోయింది. మృత్యువు క్రూర కర్కోటక భయంకర జాగిలరూపంతో తనను వెంటాడుతోందని తెలిసిపోయింది. కుక్క తనపైకి దూకినప్పుడల్లా క్రింద పడిపోయి కాళ్లతో, చేతులతో దాన్ని విదిలించి కొట్టడానికి విఫల ప్రయత్నాలు చేస్తూ, పరుగెత్తబోయి గిరికీలు కొడుతూ, దిక్కులు తోచక హాహాకారాలు చేస్తూ ప్రాణాలు కాపాడుకోడం కోసం చేస్తున్న తీవ్ర ప్రయత్నంలో అతడు వెళ్లి వెళ్లి ఓ చెట్టు మొదలుకు ఢీకొన్నాడు. అట్లాగే దాన్ని అబ్బళించి పట్టుకుని, క్రింది నుంచి కుక్క తన పంచను దిగలాగి కాళ్లంతా గాట్లు పెట్టేస్తున్నా ఆ బాధను భరిస్తూ, ఎగ

బ్రాకాడు. శిశిరంలో ఆకులు రాలిపోయి వట్టి కొమ్మలతో భారత నాటకంలో అర్జున వేషధారి ఎక్కే తపసు మానులా వున్న ఆ బాదంచెట్టు అతనికి ఆపద్భాంధవిలా దొరికిపోయింది. కుక్కకందనంత ఎత్తుకు వెళ్లిపోయాక అక్కడొక కొమ్మపైన కూర్చున్నాడు. గుండె చిక్కబట్టు కుని, ఓపిక కూడదీసుకుని తనవైపు తాను చూచుకునే సరికి కోటులో ఒక పీలిక మాత్రం మెడపట్టీలా వేలాడు తోంది. వున్నా, లేకున్నా ఒక్కటే నన్నంతగా చొక్కా విరూ పమై పోయింది. నెత్తురు గాయాలవల్ల శరీరమంతా పచ్చిపుండులా వుంది. కట్టుకున్న పంచ క్రింద నేలపైన చెట్టు మొదట పడి వుంది. కుక్క మాత్రం చెట్టు చుట్టూ తిరుగుతూ, వుండి వుండి మోరపైకెత్తి మొరుగుతూ గస్తీ కాస్తూనే వుంది.

అరగంటో, గంటో అలా గడచిన తర్వాత కాంపౌండు గేటుగుండా మేడవైపు వస్తున్న ఒకతను- బహుశా నౌకరై వుండొచ్చు. ఎట్టయెదుటి సన్నివేశాన్ని చూస్తూ జరిగిన ఉదంతాన్ని ఊహించుకుని, నిలువు గుడ్లేసుకుంటూ కొంతసేపు స్తబ్దుడై వుండిపోయాడు. ఆ తరువాత మౌనంగా లోపలికి వెళ్లి గొలుసు తీసుకొచ్చి కుక్కను లోపలికి పట్టుకెళ్లిపోతూ, 'ఓరి పిచ్చి ముండా వాడా! వెళ్లిపో, వెళ్లిపో,' అన్నట్టుగా కళ్లతోనే సైగచేశాడు.

*

కాలం తెలివిమీరింది. కాదు కాదు. మనుషులే తెలివి మీరిపోయారు. తొండమండలంలో మెడకాయ పైన తలకాయ వున్న ప్రతి వ్యక్తికీ చదువుకోవాలన్న తిక్క పుట్టింది. చదువుకున్నకొద్దీ వాళ్లకు తెలిసిన ప్రపంచం తాలూకు విస్తృతి పెరిగింది. మనిషి సాటి మనిషి పట్ల ఎట్లా వ్యవహరించాలన్న విషయం పట్ల వాళ్లకు కొన్ని ఖచ్చితమైన అభిప్రాయాలు కలిగాయి. అందుకు సేగి కలిగినప్పుడు వాడబ్బ ఫాలాక్షుడినైనా సహించేది లేదని వాళ్లు కూడబలుక్కున్నారు. ఈ సిద్ధాంతాన్ని తమ పెద్ద లందరికీ నూరిపోశారు. క్రమక్రమంగా మహిడీ కాంపౌండులో అడుగుపెట్టేవాళ్లు కరువైపోయారు. వాళ్ల పొలాలు బీళ్లు పడిపోయాయి. వాళ్లకు ఊరిపైన రోత పుట్టింది. కాపురాలను ఏకంగా పట్నానికి తరలించి, వున్న డబ్బంతా వ్యాపారాల్లోకి పంపిణీ చేశారు. పల్లెలో తమ వ్యవసాయానికింకా ఆటకట్టేనని తెలిసిపోవడంతో భూముల్ని అయినకాడికి తెగనమ్మేశారు. కానీ నివాస గృహంతో అలా తెగతెంపులు చేసుకునే వీలు లేకపో యింది. రాకపోకలు సల్పడానికి సైకిళ్లు, స్కూటర్లు మొదలైనవి కొంటారేగానీ, ఏనుగుల్ని ఎవరు కొంటారు? మనుషులు లేని ఇల్లు- ప్రాణంలేని శరీరం. చెత్త చిమ్మే వాళ్లుండరు. బూజు దులిపే వాళ్లుండరు. గోడకు వెల్లవేసే వాళ్లుండరు. వచ్చిందీ, పోయిందీ రిపేరుచేసే వాళ్లుండరు. చెట్లకు నీళ్లు పోసే వాళ్లుండరు. చాలని దానికి అర్థాంతరంగా చనిపోయి(?) అక్కడ భూ స్థాపితం చేయబడ్డ వ్యక్తులకు సంబంధించిన ఆత్మలు కొన్ని రాత్రివేళల్లో ఆ మహిడీ చుట్టూ దయ్యాలై తిరుగు తున్నాయన్న పుకారొకటి ఎట్లాగో ప్రచారంలోకి వచ్చే సింది. అంతటితో ఆ పాతకాలపు భవంతికి భూతకళే పట్టేసింది. అయితే తొండమండలంలో ఈ సాంఘిక పరి ణామం గురించి మీకెవరూ చెప్పరు. గుండప్పమాడీ ఈ స్థితికి రావడానికి హేతువుగా వాళ్లు నిష్కర్షగా చెప్పేది బుడబుడకల మల్లన్న కథే! ఎటొచ్చీ గుడికి గోపురంలా ఆ కథకొక ముగింపు కూడా వుండిపోయింది. అదేమి టంటే-

కొన వూపిరితో వున్న కళేబరంలా మెల్లగా చెట్టు పైనుంచీ కిందికి దిగి వచ్చాడు మల్లన్న. శరీరం, వేషం, చూపులూ- అన్నీ అతణ్ణి పిచ్చివాణ్ణిగా నిరూపిస్తున్నాయి. తూలిపోతూ వంగి పంచ పైకి తీసి మొలకు చుట్టు కున్నాడు. చెట్టుకల్లంత దూరంలో క్రోటన్ మొక్కల మధ్య పడివున్న వస్తువొకటి కనిపించేసరికి అతడికి పోయిన ప్రాణం తిరిగొచ్చినట్టయింది. జీవనాధారమైన బుడబుడకలు చేతికందడంతో అతడు మిగిలిన తన వస్తుల్ని గురించి ఆలోచించకుండా గేటు దాటుకుని 'నిషిద్ధ ప్రాంతం' నుంచి బయటబడ్డాడు. అడ్డదారి వెంట ఊరి శివారులోకి వచ్చేశాడు. ఊరికి వుత్తరంగా ఒక ఏరు. దాని కటువైపున వల్లకాడు. నీటిలో ప్రవహి స్తున్న చల్లటినీటిని కడుపునిండుకూ పట్టించాడు. వల్లకాట్లో ముష్టిచెట్టు నీడన నిల్చున్నాడు. చితిలో నుంచీ ఓ గుప్పెడు దుమ్ము దీసి గుండప్ప మాడీ వైపు గాలిలోకి వెదజల్లాడు. మల్లన్న చేతిలోని బుడబుడక ముక్కంటి చేతిలోని ఢమరుకంలా ఆ రుద్రభూమిలో మ్రోగింది- "తల్లీ, కామాచ్చీ! నువు కంచిలో వుండే మాట నిజమే అయితే, అమ్మా మీనాచ్చీ! నువ్వు మధుర లో వుండేమాట నిజమే అయితే, మహన్నభావురాలా, విశాలాచ్చీ! నువు కాశిలో వుండే మాట నిజమే అయితే గుండప్ప మాడీలో దీపం పెట్టే దిక్కు లేకుండా పోవాల, మాడీ అడుగున జిల్లేల్లు మెలవాల, మాడీ కొప్పుమీద గూబవాలాల, అంబ పలుకు, జగదంబా పలుకూ..."

ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రిక, 4 మే 1990